

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ПЛИСЮК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 343.21

**УМИСНЕ ВБИВСТВО ПРИ ПЕРЕВИЩЕННІ МЕЖ
НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ АБО У РАЗІ ПЕРЕВИЩЕННЯ
ЗАХОДІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ЗАТРИМАННЯ ЗЛОЧИНЦЯ
ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ**

**Спеціальність: 12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

**Львів
2011**

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському державному університеті внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Грищук Віктор Климович,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
перший проректор з навчальної та методичної роботи.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Денисова Тетяна Андріївна,
Інститут права імені Володимира Сташиса
Класичного приватного університету,
директор інституту;

кандидат юридичних наук, доцент
Остапенко Людмила Анатоліївна,
Чернігівський державний інститут права,
соціальних технологій та праці,
завідувач кафедри кримінального права та
правосуддя.

Захист відбудеться "29" серпня 2011 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.725.02 у Львівському державному університеті внутрішніх справ за адресою: 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Львівського державного університету внутрішніх справ за адресою: 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Автореферат розісланий "4" липня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Красницький

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Право захищати себе та інших від суспільно небезпечних посягань є насамперед правом, а не обов'язком особи. А відтак, його зміст і межі, встановлені законом і практикою, що склалася, та не є безмежними. У випадку вчинення особою дій, які виходять за межі необхідності, втрачають свій зміст ті умови, що надавали захисним діям правомірному характеру. Саме тому заподіяння шкоди особі, яка здійснює посягання, що в даній обстановці не була необхідною, визнається діянням суспільно небезпечним, яке, у певних випадках, тягне за собою кримінальну відповідальність.

Слід погодитися з висловленою в юридичній літературі позицією, що, вчиняючи суспільно небезпечне посягання, особа, з одного боку, ставить себе у ситуацію, коли її інтереси до певної міри випадають з-під захисту кримінального закону, проте з іншого – життя і здоров'я такої особи є об'єктом кримінально-правової охорони, якщо, той, хто обороняється чи затримує її, у результаті порушення встановлених правил виходить за рамки правового поля. Очевидно, що найбільш тяжкою шкодою, яка може бути заподіяна в процесі необхідної оборони чи затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, є заподіяння смерті. За неправомірне заподіяння такої шкоди, як правило, настають істотні негативні наслідки у вигляді кримінальної відповідальності. В Україні кожного року засуджується близько ста осіб за вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Це означає, що від зазначених посягань шкода заподіюється значній кількості осіб. А це, у свою чергу, обумовлює необхідність досконалого і недвозначного нормативного регулювання ситуацій, коли заподіяння такої шкоди вважається правомірним, а коли за такі діяння повинна наставати кримінальна відповідальність.

Інститут необхідної оборони, затримання злочинця, а відтак і перевищення їх меж багаторазово досліджувалися, зокрема, такими вченими-криміналістами як: Н. В. Рейнгард, О. А. Берлін, В. Ф. Кириченко, Г. А. Кригер, А. Ф. Коні, І. І. Слуцький, М. М. Паше-Озерський, М. І. Загородников, В. М. Козак, С. В. Бородін, В. П. Діденко, А. Б. Сахаров, М. П. Берестовий, І. С.Тішкевич, В. І. Ткаченко, Т. І. Шавгулідзе, М. І. Якубович, М. Д. Шаргородський, М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. К. Грищук, В. О. Навроцький, П. П. Андрушко, В. В. Сташис, Є. В. Фесенко, М. І. Мельник, В. М. Куц, М. І. Гатаулін, А. Ф. Істомін, М. П. Короленко, О. П. Литвин, В. М. Мамчур, Л. М. Підкоритова, А. В. Савченко, М. І. Хавронюк, Р. М. Юсупов, В. А. Владимиров, Л. В. Багрій-Шахматов, М. І. Гатаулін, Л. М. Смирнова, В. В. Володарський, В. В. Меркур'єв, В. В. Орехов, Омар Мухаммед Муса

Ісмаїл, Л. А. Остапенко, Н. Г. Вольдимарова, О. А. Баранова, С. Г. Блинська, В. Ф. Примаченко, О. М. Лупіносова та ін.

У роботах названих учених інститут необхідної оборони, затримання злочинця та перевищення їх меж піддавалися глибокому та всебічному дослідженню. Проте комплексно як самостійний предмет наукового дослідження питання кримінальної відповідальності за даний злочин на ґрунті чинного Кримінального кодексу України (далі – КК України) не розглядалися. Низка питань відповідальності за такий злочин залишилась до кінця не вирішеною, з інших вчені займають протилежні позиції, окремі, які мають істотне значення, взагалі не піднімалися.

Не одностайною є і практика застосування положень ст. 118 КК України. В ідентичних за суттю ситуаціях суди приймають діаметрально протилежні рішення – від визнання діяння злочином та призначення покарання до визнання аналогічного діяння правомірним. Зрозуміло, що така ситуація неприпустима. Її причинами, на наше переконання, є: а) недостатня чіткість законодавчого визначення, за яких умов при обороні від суспільно небезпечного посягання чи затриманні злочинця заподіяння смерті чи тяжкої шкоди здоров'ю визнається правомірним, і обумовлення випадків, коли заподіяння смерті чи тяжкої шкоди здоров'ю визнається перевищенням меж необхідної оборони або заходів, необхідних для затримання злочинця, а відтак злочином проти життя чи здоров'я особи; б) окреслена вище відсутність єдності у підходах до вирішення питань кримінальної відповідальності за умисні вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

З огляду на вказане вище, проведення комплексного дослідження питань відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, видається актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі кримінального права та кримінології Львівського державного університету внутрішніх справ у межах теми наукових досліджень “Проблеми реформування правової системи України” (державний реєстраційний номер 0109U007853).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вироблення чітких критеріїв визначення, за яких умов при обороні від суспільно небезпечного посягання чи затриманні особи, яка його вчинила, заподіяння смерті іншій особі визнається злочинним та меж відповідальності за такі діяння.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання таких завдань:

- проаналізувати стан дослідження питань відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, у науковій літературі;

- вивчити досвід вирішення питань відповідальності за заподіяння смерті при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця у зарубіжних державах;

- визначити соціальну зумовленість кримінальної відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, як за злочин з “привілейованим складом”;

- дослідити об’єктивні та суб’єктивні ознаки умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця;

- відмежувати умисне вбивство, передбачене ст. 118 КК України від суміжних складів злочинів;

- провести узагальнення судової практики з питань застосування законодавства про кримінальну відповідальність за умисні вбивства, вчинені при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, визначити їх тенденції;

- на підставі проведеного аналізу сформулювати конкретні пропозиції щодо подальшого розвитку та вдосконалення чинного кримінального законодавства в частині регламентації відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв’язку з заподіянням смерті іншій особі в ситуації необхідної оборони або затримання особи, що вчинила злочин.

Предметом дослідження є відповідальність за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

Методи дослідження обрано, зважаючи на поставлені у роботі завдання, із урахуванням об’єкта та предмета дослідження. У роботі застосовано низку методів наукового пізнання: герменевтичний, історико-правовий, системний, діалектичний, функціональний, аксіоматичний, порівняльно-правовий, формально-логічного аналізу, статистичний. В основу тлумачення текстів історичних правових джерел, наукових праць було покладено герменевтичний метод. Історико-правовий застосовувався при аналізі генезису традицій вітчизняної законодавчої практики протидії умисним вбивствам при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Системний метод використаний для комплексного розгляду складових предмета дослідження, елементів як єдиного цілого. Діалектичний метод застосовано в процесі дослідження елементів та ознак складу злочину умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Функціональний – для з’ясування

змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак досліджуваного злочину при кримінально-правовій кваліфікації вказаних діянь. Аксиоматичний – для обґрунтування криміналізації діянь, передбачених ст. 118 КК України відповідно до певних логічних правил. Порівняльно-правовий метод слугував аналізу стану дослідження проблем відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, та зарубіжного досвіду застосування кримінально-правових засобів протидії умисним вбивствам при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Метод формально-логічного аналізу використано у дослідженні конструювання диспозиції норми ст. 118 КК України. Статистичний метод застосовувався, зокрема, при вивченні відповідних кримінальних справ, узагальненні судової практики.

Нормативну основу дисертації становлять чинні Конституція України, КК України, інші нормативно-правові акти. При написанні дисертації також були використані окремі норми КК УРСР 1960 року, а у процесі порівняльно-правового аналізу використовувались положення кримінального законодавства окремих зарубіжних держав.

Теоретичною базою дослідження стали праці вказаних вище та низки інших як вітчизняних, так і зарубіжних науковців-правників. У роботі використовувалась енциклопедично-довідкова література та словники.

Емпіричну базу дослідження становлять дані, одержані внаслідок ознайомлення автора з матеріалами понад 270 кримінальних справ з обвинувачення осіб у вчиненні злочинів, передбачених статтями 93–98 КК України 1960 р. та статтями 115–119 КК України 2001 року, розглянутих упродовж 2001–2010 років судами Львівської, Тернопільської та Хмельницької областей. Опрацьовано також понад 200 вироків за злочини, передбачені статтями 115–119 КК України 2001 року, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Із вказаних матеріалів судової практики 186 справ – це справи, за якими постановлені вирoki за ст. 118 КК України. У дослідженні також використовувалась опублікована судова практика, роз'яснення та узагальнення Верховного Суду України.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що вперше комплексно досліджено проблеми кримінально-правової характеристики умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця за чинним КК України та запропоновано шляхи вдосконалення нормативної регламентації меж відповідальності за заподіяння смерті за таких обставин. На підставі проведеного дослідження автором сформульовано низку нових або таких, що наділені ознаками новизни, положень, висновків і пропозицій. Зокрема,

вперше:

- доведено, що передбачення кримінальної відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, як за привілейований склад злочину є обґрунтованим та комплексно досліджено питання відповідальності за такі діяння за чинним КК України;

- обґрунтовується доцільність запозичення досвіду європейських держав та встановлення більш суворої відповідальності за заподіяння при необхідній обороні такої шкоди, як тяжкі тілесні ушкодження та смерть. Доводиться, що заподіяння смерті повинно вважатись правомірним за наявності інших умов лише у випадку захисту власного чи інших осіб життя, а також здоров'я від тяжких тілесних ушкоджень (у тому числі і в процесі вчинення інших злочинів), зґвалтування та насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, які традиційно розглядаються, як найбільш суспільно небезпечні насильницькі посягання. Заподіяння ж тяжких тілесних ушкоджень має визнаватись правомірним також у випадку захисту своєї чи чужої власності;

- обґрунтовується доцільність сприйняття підходу, що питання про відповідальність за умисне заподіяння смерті при затриманні особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, завжди повинно вирішуватись за правилами крайньої необхідності відповідно до ст. 39 КК України, а не ст. 38 КК України;

- пропонується передбачити, що відповідальність за умисне заподіяння смерті при затриманні особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, за відсутності ознак крайньої необхідності повинна наставати: а) за ст. 118 КК України – якщо особа, яка затримується, вчинила посягання, яке містить ознаки тяжкого злочину, пов'язаного з посяганням на життя чи здоров'я іншої особи; б) за ст. 115 КК України – якщо особа, яка затримувалась, вчинила інше посягання;

- доводиться, що ознаки необхідної оборони та затримання особи, що вчинила злочин, характеризують різні елементи (ознаки) складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила злочин, а саме: потерпілого, об'єктивну сторону (обстановку) та суб'єктивну сторону (мету):

удосконалено положення:

- про розуміння обстановки перевищення меж необхідної оборони та обстановки перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, як різних за змістом конститутивних ознак складів відповідних злочинів;

- відмежування умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, від суміжних складів злочинів;

- неможливість замаху на злочин, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 118 КК України через колізію між положеннями про замах на такий злочин та положеннями ч. 3 ст. 36 та ч. 2 ст. 38 КК України, які по суті не визнають таку поведінку протиправною;

набули подальшого розвитку положення:

- про доцільність передбачення відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та умисне вбивство у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання у різних частинах ст. 118 КК України;

- доцільність вживання замість понять “особа, що вчинила злочин” (ст. 38 КК України) та “злочинець” (ст. 118 КК України) поняття “особа, яка вчинила суспільно небезпечне посягання”;

- обґрунтованість вирішення питань про відповідальність працівників правоохоронних органів за дії в стані необхідної оборони та затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, не за правилами, викладеними у статтях 36, 37, 38 КК України, а з урахуванням статей КК України про злочини у сфері службової діяльності;

- можливість вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, як з непрямым, так і з прямим умислом;

З урахуванням наведених вище власних позицій, зарубіжного досвіду та позицій, що вже висловлювались в юридичній літературі, запропоновано внесення до КК України змін з метою вдосконалення нормативної регламентації питань відповідальності за заподіяння смерті у стані необхідної оборони та при затриманні особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції можуть бути використані: у науково-дослідній сфері – для розробки теоретичних і прикладних проблем кримінальної відповідальності за вчинення умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця; правотворчості – для удосконалення кримінально-правових норм про відповідальність за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця; правозастосуванні – при кваліфікації умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, а також призначенні покарання за цей злочин; одержані результати використовуються у навчальному процесі – при викладанні навчальної дисципліни “Кримінальне право України” (Акт

про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 26/3 від 17 березня 2011 року та № 0458/11 від 18 квітня 2011 року).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації, що містяться у дисертації, обговорювались на засіданнях кафедри кримінального права та кримінології Львівського державного університету внутрішніх справ. Результати дослідження оприлюднені на 10 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, а саме: міжнародних науково-практичних конференціях: “Молодь у юридичній науці. Другі осінні юридичні читання” (Хмельницький, 2003); “Проблеми коментування кримінального закону” (Львів, 2004); “Проблеми вдосконалення практики застосування кримінально-правових засобів протидії злочинності органами внутрішніх справ” (Львів, 2004); “Кримінальний кодекс України 2001 року: проблеми застосування і перспективи удосконалення” (Львів, 2006); “Молодь у юридичній науці. П’яті осінні юридичні читання” (Хмельницький, 2006); “Кримінальний кодекс України 2001 року: проблеми застосування і перспективи удосконалення” (Львів, 2007); “Актуальні питання реформування правової системи України” (Луцьк, 2007); “Актуальні проблеми юридичної науки” (Хмельницький, 2007); “Проблеми становлення і розвитку конституційної держави в Україні” (Хмельницький, 2008); круглому столі “Актуальні проблеми кримінального і кримінально-процесуального законодавства і практики його застосування” (Хмельницький, 2002).

Публікації автора. Основні результати дисертації викладено автором у 15 наукових публікаціях, 5 наукових статей опубліковані у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що об’єднують дев’ять підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 231 сторінку, з них основного тексту 194 сторінки, список використаних джерел (340 найменувань), викладений на 31 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, її зв’язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та завдання дослідження, а також його методологічну, теоретичну та нормативну бази; сформульовано основні положення, що виносяться на захист, вказано практичне значення одержаних результатів та наведено дані щодо їх апробації.

Розділ 1 “Загальні засади дослідження проблем відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” складається

із трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1.” *Стан дослідження проблем відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця в сучасному кримінальному праві України*” констатується, що такі проблеми здавна є постійним об’єктом уваги науковців. Проте, в сучасній українській науці (на ґрунті чинного КК України), це питання не отримало комплексного дослідження і розглядалося лише частково при дослідженні інституту обставин, що виключають злочинність діяння, а також питань відповідальності за злочини проти життя в цілому, чи за окремі їх види. Виділено низку таких, які не знайшли свого остаточного вирішення ні у науковій, ні у навчальній літературі, питань, а саме: необґрунтованість вживання у ст. 118 КК України поняття «злочинець»; доцільність диференціації відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця; про зміст обстановки, як ознаки об’єктивної сторони складу аналізованого злочину; про допустимість правомірного заподіяння смерті при затриманні особи, що вчинила злочин; про можливість замаху на вчинення злочину, передбаченого ст. 118 КК України; про відповідальність працівників правоохоронних органів за заподіяння смерті іншій особі за вказаних умов; про значення мети у складі аналізованого злочину; про відмежування аналізованого складу від суміжних складів злочинів тощо.

У підрозділі 1.2. “*Відповідальність за перевищення меж необхідної оборони та перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, за законодавством окремих зарубіжних держав*” аналізуються положення законодавства окремих зарубіжних держав про відповідальність за діяння, вчинені в стані необхідної оборони та затримання особи, що вчинила злочин. Узагальнено, що у державах Західної Європи і США регламентація інституту необхідної оборони здійснена достатньо ретельно, враховані національні традиції, хоча спеціальні норми про відповідальність за перевищення меж необхідної оборони відсутні. Відповідальність настає на загальних засадах, але суд, як правило, наділений повноваженнями щодо її пом’якшення. Натомість у більшості пострадянських держав вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та вбивство, вчинене при перевищенні заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила злочин, закріплені різними самостійними нормами, санкції котрих є також різними.

У підрозділі 1.3. “*Соціальна зумовленість встановлення пом’якшеної кримінальної відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця*” автор робить висновок, що таку зумовленість підтверджують: суспільна небезпека таких діянь, їх відносна поширеність, традиції вітчизняної законодавчої практики боротьби з такими посяганнями,

зарубіжний досвід тощо. Підвищена суспільна небезпека аналізованого злочину зумовлена тим, що при його вчиненні настають безповоротні наслідки, які не підлягають будь-якій компенсації або відшкодуванню, заподіюється шкода, яка ні в якому разі не може бути відвернена, оскільки не має рівнозначного еквіваленту. Окрім цього констатовано, що кримінально-правова заборона такого виду умисного вбивства має позитивний вплив на динаміку даних посягань. Позитивні наслідки криміналізації цих діянь проявляються і у посиленні охорони життя людини, зростає при цьому і авторитет держави, зміцнюється законність та правопорядок.

Розділ 2 “Юридичний аналіз складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” складається із чотирьох підрозділів. Ст. 118 КК України аналізується з позиції, що у ній передбачено два самостійних склади злочинів.

У підрозділі 2.1. “Об’єкт та потерпілий складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” констатується, що такі склади злочинів характеризуються двома безпосередніми об’єктами: основним – суспільними відносинами з приводу захисту життя іншої особи, додатковим – суспільними відносинами з приводу забезпечення дотримання порядку реалізації, відповідно, права особи на необхідну оборону та затримання особи, що вчинила злочин.

Обов’язковою ознакою складів аналізованих злочинів є потерпілий, яким може виступати у складі умисного вбивства: а) при перевищенні меж необхідної оборони - особа, яка вчиняє суспільно небезпечне посягання і щодо якої винний застосовує заходи необхідної оборони та особа, дії якої були неправильно оцінені винним як суспільно небезпечне посягання; б) при перевищенні заходів необхідних для затримання злочинця - особа, яка вчинила злочин (пропонується – суспільно небезпечне діяння) і щодо якої винний вживає заходів для затримання.

У підрозділі 2.2. “Об’єктивна сторона складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” наголошується, що однаковими за змістом ознаками об’єктивної сторони складів таких злочинів є: суспільно небезпечне діяння – посягання на життя іншої особи; суспільно небезпечний наслідок – незворотна смерть людини; причиновий зв’язок між суспільно небезпечним діянням та його суспільно небезпечним наслідком. Розмежувальною ознакою об’єктивної сторони аналізованих складів виступає обстановка вчинення злочину, наше розуміння якої викладено у положеннях, що складають новизну роботи.

Виходячи з поняття обстановки перевищення меж необхідної оборони, запропоновано у випадку заподіяння смерті розмежовувати

необхідну оборону (як правомірне діяння), перевищення меж необхідної оборони (ст. 118 КК України) та «передчасну» і «запізнілу» оборону (ст. 115 КК України).

У підрозділі 2.3. “Суб’єкт складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” доводиться, що суб’єкт у складах аналізованих злочинів, відповідальність за які передбачена у ст. 118 КК України, є загальним: фізична, осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність (16 років).

Не є ознакою суб’єкта складів аналізованих злочинів, що така особа перебуває «у стані необхідної, уявної оборони чи затримання злочинця». Ця ознака характеризує об’єктивну сторону, а не суб’єкт злочину. Також підтримується позиція, що не може визнаватись суб’єктом складів аналізованих злочинів працівник правоохоронного органу.

У підрозділі 2.4. “Суб’єктивна сторона складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” доводиться, що більш правильною є позиція, відповідно до якої ці злочини можуть вчинятися лише умисно, причому як з прямим, так і непрямым умислом. Підтримується також позиція, що обов’язковою, причому розмежувальною ознакою суб’єктивної сторони складів аналізованих злочинів є мета. При вчиненні умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони така мета має місце, якщо захисні дії вчиняються для: а) захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави; б) припинення чи відвернення посягання. Метою дій винного при вчиненні умисного вбивства при перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця, є затримання та доставлення органам влади останнього.

Розділ 3 “Кримінальна відповідальність за умисні вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця: питання кваліфікації та покарання” складається із двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. “Відмежування умисних вбивств при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця від суміжних складів злочинів” викладено положення про відмежування ст. 118 КК України від інших статей про вбивства. Підтверджено правила, що ст. 118 КК України, яка передбачає аналізовані склади злочину, є спеціальною щодо ст. 115 КК України. У випадках такої конкуренції повинна застосовуватись стаття, що є спеціальною (тим більше про привілейований склад злочину) – ст. 118 КК України. У випадках наявності ознак складу злочину, передбаченого ст. 118 КК України та ст. 116 КК України, перевагу слід віддати нормі, яка встановлює найбільш привілейований склад злочину – ст. 118 КК України.

У підрозділі 3.2. “Застосування покарання за умисні вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця” досліджуються особливості застосування покарання за вчинення даних умисних вбивств. В результаті встановлено, що покарання за такі злочини суди призначають лише в межах санкції ст. 118 КК України (жодного вироку, у якому призначалося б більш суворе покарання ніж передбачено санкцією статті або із застосуванням ст. 69 КК України не знайдено). В основному (приблизно 70 % вироків) суди призначають покарання з його реальним відбуванням, у 30 % справ застосоване звільнення від відбування покарання з випробуванням. У 75 % - це позбавлення волі, причому або на мінімальний строк – 1 рік (приблизно 30%) або на максимальний – 2 роки (приблизно 35%), щодо інших строків, то найчастіше це 1 рік та 5, 6 або 8 місяців.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено комплексне теоретичне узагальнення питань кримінальної відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, що дозволило зробити низку висновків, найбільш істотними з яких є такі:

1. В ході дослідження, незважаючи на значну кількість розробок з даної проблематики, повністю підтвердилась актуальність дослідження. Виявлена низка невіршених у кримінально-правовій науці проблем. Встановлено, що і на практиці, через недостатню чіткість законодавчого визначення, за яких умов при обороні від суспільно небезпечного посягання чи затриманні особи, яка його вчинила, заподіяння смерті чи тяжкої шкоди здоров'ю визнається правомірним, і обумовлення випадків, коли заподіяння смерті чи тяжкої шкоди здоров'ю визнається перевищенням меж необхідної оборони – злочином проти життя чи здоров'я особи, різне вирішення має місце по суті однакових ситуацій, що, очевидно, неприпустимо.

2. В роботі обґрунтовано визнається позиція про необхідність диференціації відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця у різних кримінально правових нормах. Більше того, доводиться, що і при теперішньому викладі ст. 118 КК України є підстави говорити, що в ній передбачено два самостійних склади злочинів.

Спільними ознаками таких складів є: а) основний безпосередній об'єкт – суспільні відносини з приводу захисту життя іншої особи; б) суспільно небезпечне діяння – посягання на життя іншої особи; в) суспільно небезпечний наслідок – біологічна смерть людини або смерть її мозку навіть у випадку, якщо серце ще працює та здійснюється примусова вентиляція легенів; г) причиновий зв'язок між суспільно небезпечним діянням та його

суспільно небезпечним наслідком; д) суб'єкт - загальний; е) вина у формі умислу, вид умислу: прямий або непрямий.

Розмежувальними ознаками таких складів виступають: а) додатковий безпосередній об'єкт - суспільні відносини з приводу забезпечення дотримання порядку реалізації, відповідно, права особи на необхідну оборону та затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання; б) потерпілий; в) обстановка, як ознака об'єктивної сторони; г) мета захисту (затримання), як ознака суб'єктивної сторони.

3. Обґрунтовано власну позицію щодо шляхів вирішення окремих дискусійних питань кримінальної відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, а саме:

- підтримано позицію, що не може визнаватись суб'єктом складів аналізованих злочинів працівник правоохоронного органу. При дотриманні останнім вимог галузевого законодавства стосовно підстав застосування зброї, спецзасобів і заходів фізичного впливу та вимоги про те, що “у разі неможливості уникнути застосування сили вона не повинна перевищувати межі, необхідної для виконання покладених на міліцію обов'язків і має зводитись до мінімуму можливості завдання шкоди здоров'ю правопорушників та інших громадян” його діяння, незалежно від наслідків не є злочинними. У випадку ж недотримання хоча б однієї з таких вимог, працівник правоохоронного органу повинен підлягати кримінальній відповідальності за злочин у сфері службової діяльності – перевищення влади або службових повноважень. Думається, що такий підхід до вирішення цього питання слід закріпити на законодавчому рівні;

- підтримано позицію, що умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, може вчинятися як з непрямим, так і з прямим умислом;

- підтверджено неможливість замаху на злочин, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 118 КК України, проте не через те, що цей злочин не може бути вчинений з прямим умислом, а враховуючи те, що перевищення має місце у випадку реального заподіяння конкретної шкоди, а не загрози її заподіяння;

- підтримано позицію, що обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складів злочинів, передбачених ст. 118 КК України, поряд з виною, є мета вчинення суспільно небезпечного діяння.

4. Критерієм розмежування необхідної оборони, перевищення меж необхідної оборони, «передчасної» та «запізнілої» оборони пропонується вважати наявність або реальну загрозу початку (продовження) посягання, яка має місце, коли посягання сприймається тим, хто обороняється, як таке, що безальтернативно буде здійснено та може розпочатися (продовжитися) негайно. При цьому нами наголошується на таких моментах: а) сприйняття

тим, хто обороняється, що посягання безальтернативно буде здійснено (продовжено); б) сприйняття тим, хто обороняється, що посягання може розпочатися (продовжитися) негайно (в будь-який момент). При встановленні наявності цих критеріїв слід враховувати як суб'єктивні (сприйняття погрози тим, хто захищається), так і об'єктивні (спосіб й інтенсивність вираження погрози, особистість нападника, характер відносин між ним і тим, хто обороняється, і т.п.) обставини. За відсутності триваючого посягання, а також реальної загрози його початку (продовження) дії особи слід розцінювати як «передчасну» або «запізнілу» оборону, а відповідальність повинна наставати на загальних підставах.

5. В процесі аналізу складів злочинів, передбачених ст. 118 КК України, доводиться недостатня їх ефективність та невідповідність сучасним зарубіжним тенденціям підходів до кримінально-правового регулювання відповідальності за перевищення меж необхідної оборони та заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила злочин, у чинному законодавстві України.

6. Можливими шляхами подальшого розвитку та вдосконалення чинного кримінального законодавства, яке передбачає відповідальність за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, пропонується внесення таких змін до КК України, виклавши його окремі статті у такій редакції:

Стаття 36. Необхідна оборона

1. Необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

2. Кожна особа має право на необхідну оборону незалежно від можливості уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади.

3. Заподіяння тому, хто посягає, смерті за інших умов, допускається лише при захисті власного чи інших осіб життя, а також при захисті від тяжких тілесних ушкоджень (в тому числі і в процесі вчинення інших злочинів: розбою, незаконного заволодіння транспортним засобом тощо), згвалтування та насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом. Заподіяння тяжких тілесних ушкоджень може визнаватись правомірним також у випадку захисту своєї чи чужої власності. Відповідальність за заподіяння смерті або тяжкого тілесного ушкодження при захисті від іншого суспільно небезпечно посягання настає на загальних засадах.

4. *Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, смерті або тяжкого тілесного ушкодження, якщо така шкода явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту і тягне кримінальну відповідальність за статтями 118 та 124 цього Кодексу.*

5. *Особа не підлягає кримінальній відповідальності, якщо через сильне душевне хвилювання, викликане суспільно небезпечним посяганням, вона не могла оцінити відповідність заподіяної нею шкоди небезпечності посягання чи обстановці захисту.*

6. *Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.*

7. *Положення цієї статті не поширюються на вирішення питання про відповідальність працівників правоохоронних органів за заподіяння шкоди при відверненні або припиненні суспільно небезпечного посягання. Питання про відповідальність таких осіб вирішується з урахуванням положень Розділу XVII Особливої частини цього Кодексу.*

Стаття 38. Затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання

1. *Не визнаються злочинними вимушені дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, і доставлення її відповідним органам влади, якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи.*

2. *Перевищенням заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, визнається умисне заподіяння такій особі смерті або умисного тяжкого тілесного ушкодження, якщо це явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці затримання.*

3. *Перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, що виразилось у заподіянні такій особі тяжкого тілесного ушкодження, має наслідком відповідальність за статтею 124 цього Кодексу.*

4. *Відповідальність за умисне заподіяння смерті при затриманні особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, вирішується з урахуванням положень статті 39 цього Кодексу. У разі недотримання вимог статті 39 цього Кодексу відповідальність настає за ст. 118 цього Кодексу лише у випадку затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, що містить ознаки тяжкого злочину, пов'язаного з посяганням на життя чи здоров'я особи, в інших випадках відповідальність настає на загальних засадах.*

5. Положення цієї статті не поширюються на вирішення питання про відповідальність працівників правоохоронних органів за заподіяння шкоди при затриманні особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання. Питання про відповідальність таких осіб вирішується з урахуванням положень Розділу XVII Особливої частини цього Кодексу.

Стаття 118. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання

1. Умисне вбивство, вчинене при перевищенні меж необхідної оборони, - карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до двох років.

2. Умисне вбивство, вчинене у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, - карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Плисюк Н. М. Основні ознаки перевищення меж необхідної оборони // Університетські наукові записки. – Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2006. - № 2. – С. 240-246.

2. Плисюк Н.М. Умови правомірного затримання особи, яка вчинила злочин // Університетські наукові записки. – Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2007. - № 2. – С. 361-368.

3. Плисюк Н. М. Зарубіжний досвід застосування кримінально-правових засобів протидії умисним вбивствам при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. - № 3. – С. 225-232.

4. Плисюк Н. М. Питання застосування покарання за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2008. № 3 (11). – С. 117-124.

5. Плисюк Н.М. Вина як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 10. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2008. – С.301-305.

6. Плисюк Н. М. Класифікація об'єктів кримінально-правової охорони та її значення для практики // Актуальні проблеми кримінального і

кримінально-процесуального законодавства і практики його застосування: збірник тез доповідей учасників Регіонального круглого столу. – Хмельницький: ХІРУП, 2002. – С. 194-197.

7. Плисюк Н. М. Відмежування вбивства при перевищенні меж необхідної оборони від суміжних складів злочинів // Молодь у юридичній науці: збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції молодих вчених “Другі осінні юридичні читання”. – Хмельницький: В-во ХІУП, 2003 – С. 273-275

8. Плисюк Н. М. Соціально-правова природа інституту необхідної оборони і її поняття // Проблеми коментування Кримінального закону: матеріали міжнародної науково-практичної конференції // Науковий вісник Львівського юридичного інституту МВС України. №2 (2). Додаток 2. – 2004. – С. 219-226.

9. Плисюк Н. М. Проблеми вдосконалення боротьби із умисним вбивством за ст. 118 КК України // Проблеми вдосконалення практики застосування кримінально-правових засобів протидії злочинності органами внутрішніх справ: матеріали міжнародної науково-практичної конференції 30 вересня 2004 р. // Наукове видання Львівського юридичного інституту МВС України. – 2005. – С. 55-59.

10. Плисюк Н. М. Суспільно небезпечна дія як ознака об’єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 118 Кримінального кодексу України // Науковий вісник Львівського юридичного інституту МВС України. - № 2. – 2006. – С. 177-180.

11. Плисюк Н. М. Суб’єкт умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця // Молодь у юридичній науці: збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції молодих вчених “П’яті осінні юридичні читання”. – Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2006. – С. 219-222.

12. Плисюк Н. М. Об’єкт умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 13-15 квітня 2007 р. У 2-х ч. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2007. – Ч. 2. – С. 131-135.

13. Плисюк Н. М. Особливості розмежування умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання // Актуальні питання реформування правової системи України: Зб. наук. ст. за матеріалами IV Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 2007 р., 1-2 черв.: У 2-х т. / Уклад. Т.Д. Климчик, І.М. Якушев. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. II. – С. 316-320.

14. Плисюк Н. М. Спеціальна обстановка як ознака об’єктивної сторони

умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця // Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Шості осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 26-27 жовтня 2007 року): У 3-х частинах. – Частина третя: «Адміністративне право. Адміністративний процес. Фінансове право. Кримінальне право. Кримінологія. Кримінальний процес. Криміналістика». – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2007. – С. 266-269.

15. Плисюк Н. М. Щодо відповідності норм Кримінального кодексу України про необхідну оборону конституційному законодавству України // Актуальні проблеми конституційного права та державотворення: Зб. наук. пр. / За заг. ред. В.М. Олуйка. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2008. – С. 165-168.

АНОТАЦІЯ

Плисюк Н.М. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця за кримінальним правом України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2011.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем кримінально-правової характеристики умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця за КК України 2001 року, та запропоновано шляхи вдосконалення нормативної регламентації меж відповідальності за заподіяння смерті за таких обставин.

Проаналізовано особливості відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Визначено аргументи щодо необхідності розмежування відповідальності за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, як за окремі склади злочинів.

Ключові слова: вбивство, перевищення меж необхідної оборони, перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

АННОТАЦИЯ

Плысюк Н.Н. Умышленное убийство при превышении пределов необходимой обороны или в случае превышения средств, необходимых для задержания преступника по уголовному праву Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Львовский государственный университет внутренних дел. - Львов, 2011.

Диссертация посвящена комплексному исследованию проблем уголовно-правовой характеристики умышленного убийства при превышении мер необходимой обороны или в случае превышения средств, необходимых для задержания преступника по УК Украины 2001 года и предложены пути усовершенствования нормативной регламентации ответственности за причинение смерти при таких обстоятельствах. Рассмотрены подходы ученых относительно правовой природы и сущности признаков умышленного убийства при превышении мер необходимой обороны или в случае превышения средств, необходимых для задержания преступника.

Представлен юридический анализ состава умышленного убийства при превышении мер необходимой обороны или в случае превышения средств, необходимых для задержания преступника по объективным и субъективным признакам. Доказывается, что определения необходимой обороны и задержания лица, совершившего преступление, характеризуют разные элементы (признаки) составов умышленного убийства при превышении мер необходимой обороны и в случае превышения средств, необходимых для задержания лица, совершившего преступление, а именно: потерпевшего, объективной стороны (обстановку) и субъективной стороны (цель).

Предложены подходы к разграничению необходимой обороны (как правомерного действия), превышение мер необходимой обороны (как преступления за который предусмотрена ответственность в ст.118 УК Украины), «преждевременной» и «запоздавшей» обороны (как действия, которые должны получать уголовно-правовую оценку без учитывания норм о необходимой обороне – как преступление против жизни и здоровья человека). Основанием такого разграничения предлагается считать наличие или реальную угрозу начала (продолжения) посягательства, которая имеет место, когда посягательство воспринимается тем, кто защищается, как такое, которое безальтернативно будет совершено и может начаться (продолжиться) мгновенно. Подтверждена невозможность покушения на преступление, ответственность за совершение которого предусмотрена ст.118 УК Украины, но не из-за того, что это преступление не может быть совершено с прямым умыслом, а учитывая то, что превышение имеет место

в случае реального причинения конкретного вреда, а не угрозы его причинения.

Проанализированы особенности ответственности за умышленное убийство при превышении мер необходимой обороны или в случае превышения средств, необходимых для задержания преступника, учитывая общественную опасность таких действий, их относительное распространение, целесообразность противодействий таким посягательствам уголовно-правовыми средствами, традиции отечественной законодательной практики борьбы с такими посягательствами, зарубежный опыт применения уголовно-правовых средств противодействий таким деяниям как за привилегированный состав преступления. Определены аргументы относительно необходимости размежевания ответственности за убийства при превышении мер необходимой обороны или в случае превышения средств, необходимых для задержания преступника, как за отдельные составы преступлений. Определены конкретные предложения по установлению более суровых правил ответственности за действия при необходимой защите от тяжелых телесных повреждений и смерти, как это имеет место в законодательстве развитых европейских стран. Как результат предложено внесение изменений в статьи 36, 38, и 118 УК Украины.

Ключевые слова: убийство, превышение мер необходимой обороны, превышение мер, необходимых для задержания преступника.

SUMMARY

Plysiuk N.M. Premeditated murder by exceeding the limits of necessary defense or in case of exceeding the measures which are necessary to apprehend the offender according to criminal law of Ukrainian. - Manuscript.

Thesis for acquiring a scientific degree of the candidate of legal sciences in speciality 12.00.08 – criminal law and criminology; criminal-executive law. – Lviv State University of Internal Affairs. – Lviv, 2011.

The dissertation is devoted to the comprehensive research of the problems of criminal and legal characteristic of the premeditated murder by exceeding the limits of necessary defense or in case of exceeding the measures which are necessary to apprehend the offender under the Criminal Code of Ukraine 2001 and the ways to improve the normative regulation of the liability limits for causing death under such circumstances have been suggested.

The special features of the responsibility for the premeditated murder by exceeding the limits of necessary defense and in case of exceeding the measures which are necessary to apprehend the offender as for the separate offences have been defined.

Key words: premeditated murder, exceeding the limits of necessary defense, exceeding the necessary measures to apprehend the offender.

Підписано до друку 22.06.2011 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний. Зам. № 239-10
Умовн. друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.
Хмельницький університет управління та права
29000, м. Хмельницький, вул. Театральна, 8.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 2105 від 21 лютого 2005 р.

